VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Talousarvioesitys 2025: Nostoja luvusta 35.20

ATRO ANDERSSON, ERITYISASIANTUNTIJA
YMPÄRISTÖVALIOKUNTA
3.10.2024

Pääluokan 35 määrärahat luvuittain

Luku	2024 varsinainen talousarvio, milj. euroa	TAE 2025, milj. euroa	Muutos 2024-2025, milj. euroa
35.01 Ympäristöhallinnon toimintamenot	84 310	92 277	7 967
35.10 Ympäristön- ja luonnonsuojelu	132 429	135 327	2 898
35.20 Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen	26 166	24 430	-1 736
Yhteensä	242 905	252 034	9 129

- Kasvua luvussa 35.01 selittää ennen kaikkea Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus Ara:n toimintamenomomentin lakkautus ja siirto Ympäristöministeriön toimintamenoihin (6,136 milj. euroa).
- Luvun 35.20 määrärahat olisivat selvässä laskussa johtuen yllä mainitusta Aran toimintamenomomentin lakkautuksesta ilman uutta kehyksen mukaista momenttia 35.20.95 InvestEU-ohjelman kansallinen rahoitusosuus 5,83 milj. euroa.
- Momentin 35.20.55 Avustukset korjaustoimintaan taso laskee 2 milj. eurolla 7,55 milj. euroon ja useita momentteja ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta mm. määräaikaisten ohjelmien loppumisen vuoksi.

Nostoja: 35.20 Yhdyskunnat, asuminen ja rakentaminen

- Momentille 35.20.33 on esitetty 3,65 milj. euroa (sekä 0,35 milj. euroa YM toimintamenoihin) hallitusohjelman mukaisen pitkäaikaisasunnottomuuden poistamisen ohjelman toteuttamiseen, jolle osoitettiin 1,825 + 0,175 milj. euroa LTA2/2024, jolla voidaan rahoittaa hankkeita.
- Asuntorahastosta maksettavien korkotukien määrä vuodelle 2025 on arvioitu Valtion asuntorahaston kevään riskiraportissa 215,9 milj. euroksi.
  - Toteuma v. 2023 oli 92,4 milj. euroa ja varsinaisen talousarvion 2024 arvio 180 milj. euroa. Vielä v. 2022 korkotukea maksettiin yhteensä 1,8 milj. euroa.
- Erityisryhmien investointiavustus laskee edelleen osana hallituksen kevään 2024 säästöpäätöksiä edelleen 15 milj. euroon siten, että vammaisten asumiseen liittyvien investointikohteiden rahoitus turvataan.
  - Avustuksen toteuma v. 2023 oli 120 milj. euroa ja 2024 talousarvion myöntövaltuus 63 milj. euroa.

Nostoja: 35.20 Yhdyskunnat, asuminen ja rakentaminen

- Korkotukilainojen hyväksymisvaltuus on Julkisen talouden 2025-2028 suunnitelman mukainen 1,75 mrd. euroa, joka on 0,5 mrd. euroa vähemmän kuin kuluvana vuonna LTA1/2024 tehdyn lisäyksen jälkeen (2,25 mrd. euroa).
  - Vuosina 2022-2023 valtuus oli 1,95 mrd. euroa ja vuonna 2021 1,8 mrd. euroa.
- Julkisen talouden suunnitelman mukainen korkotukivaltuuden taso vuosina 2026 ja 2027 on yhteensä 2 mrd. euroa.
- Korkotukivaltuuden tason asettamisella pyritään parantamaan tuetun rakentamisen ajoitusta toimialan suhdanteen mukaan.
- Momentin 12.35.20 Siirto Valtion asuntorahastosta tuloarvio 209,5 milj. euroa, josta 200 milj. euroa on tuloutusta hallitusohjelman mukaisen investointiohjelman rahoittamiseen.

Rakentamisen suhdannetilanne syksyn ennusteessa

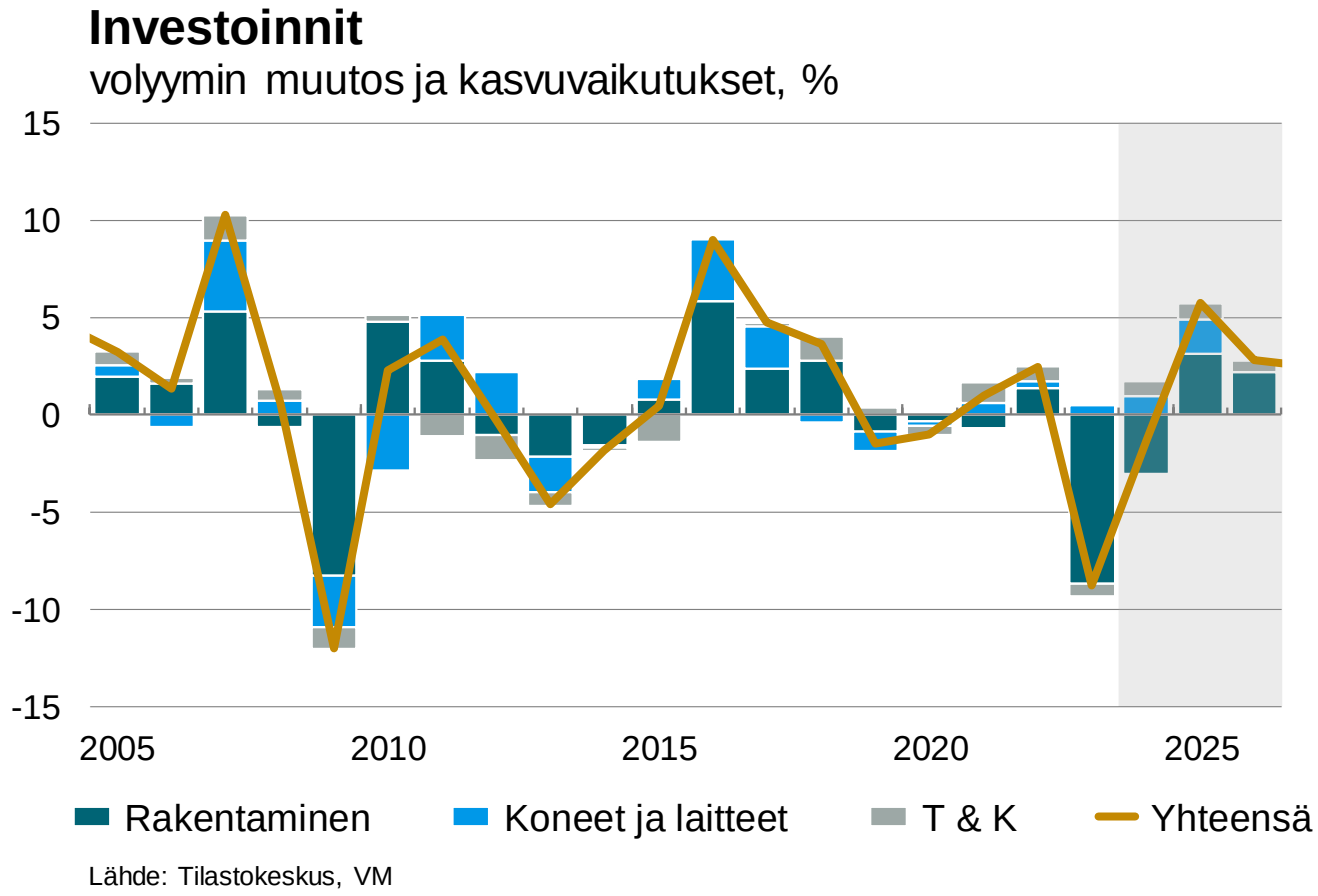

Lähde: Tilastokeskus, VM

- VM:n syksyn 2024 ennusteen mukaan rakentaminen on ollut jyrkässä laskussa, mutta lasku näyttäisi pysähtyneen ja rakennusinvestoinnit kääntyvät kasvuun v. 2025.
- Asuinrakennusinvestoinnit vähentyivät huipustaan n. 35 prosenttia ja markkinaehtoiset aloitukset ovat yhä vähäisiä; ARA-tuotanto kattoi v. 2023 noin puolet aloituksista ja merkitys kuluvana vuonna on yhä suuri.
- VM:n syksyn ennusteen mukaan asuntomarkkinoiden odotetaan elpyvän loppuvuonna, kun korkojen lasku jatkuu.

Asuntoaloitukset 1995M01 – 2024M07 (Lähde: Tilastokeskus, rakennus- ja asuntotuotanto)

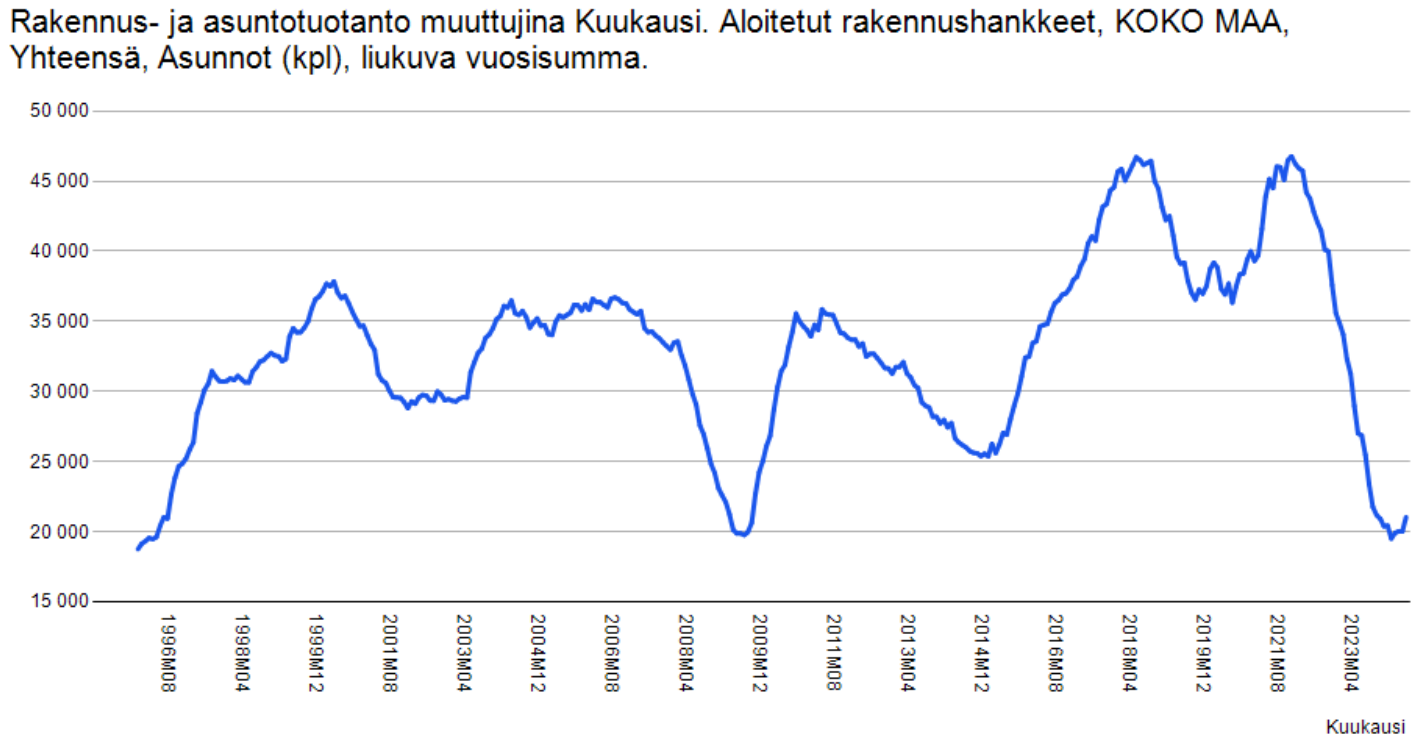

- Kuviossa on esitetty Tilastokeskuksen rakennus- ja asuntotuotantotilaston mukaiset asuntoaloitukset kappalemäärinä vuoden 1995 alusta.
- Kuviosta näkee hyvin toisaalta viime vuosien ennätyskorkean tason ja toisaalta erittäin voimakkaan laskun.
- Ennusteiden valossa ei näytä realistiselta, että viime vuosien ennätystuotantoon palattaisiin.

Ara-tuotanto ja rakentamisen suhdanne

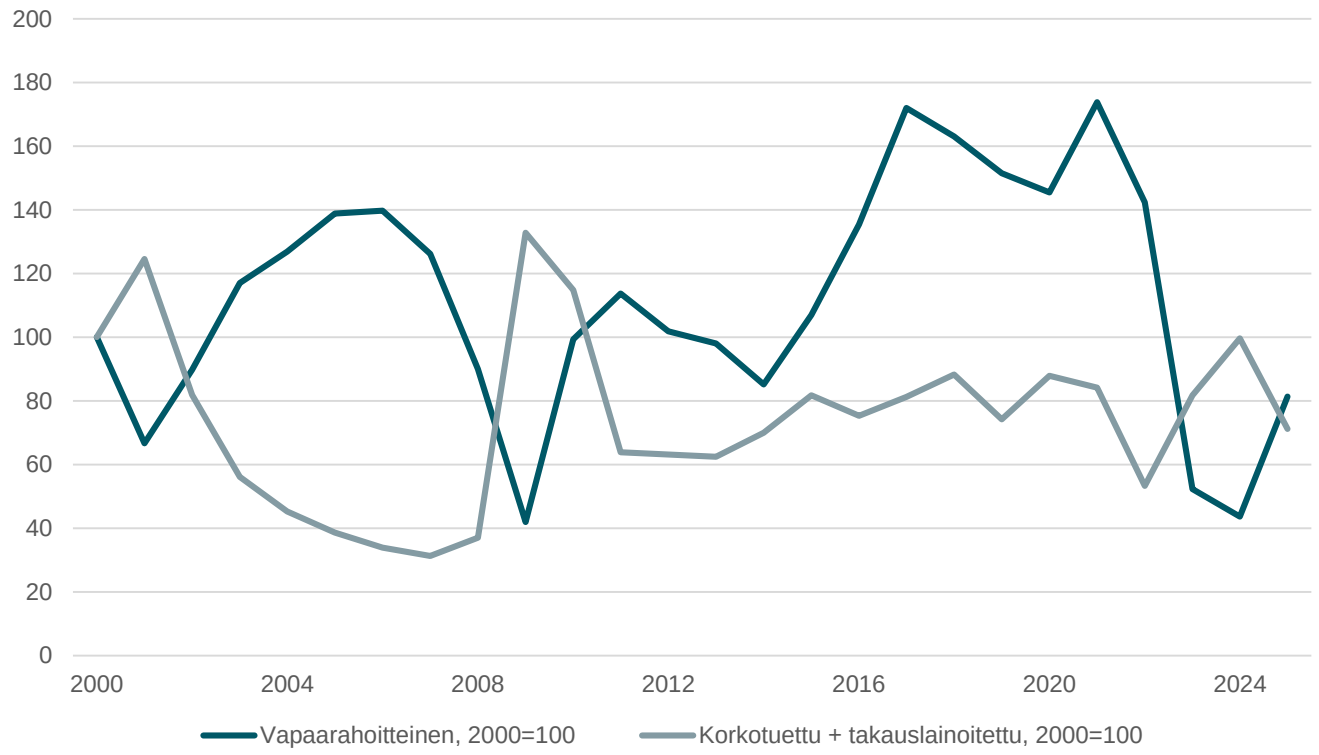

- Vuosina 2000-2014/2015 Ara-tuotanto ja vapaarahoitteinen kehittyivät eri suuntaisesti siten, että kun vapaarahoitteinen tuotanto laski, niin Ara-tuotanto kasvoi ja päinvastoin.
- Vuosina 2015-2022 Ara-tuotanto kasvoi samanaikaisesti vapaarahoitteisen tuotannon kanssa.
- Tällä voi olla kielteisiä vaikutuksia mm. koko rakentamisen hintatasoon, sillä tuotantoa rakennetaan samoin tuotantopanoksin.
- Vuosina 2023 ja 2024 Ara-tuotanto on jälleen toiminut suhdannemielessä suhdanteiden tasaajana, sillä ennätyskorkeat korkotukivaltuudet ovat osaltaan tasoittaneet toimialan suhdannetta.

Asuntojen kappalemäärät rahoitusmuodoittain 2000-2023 sekä vuosien 2024 ja 2025 arvio

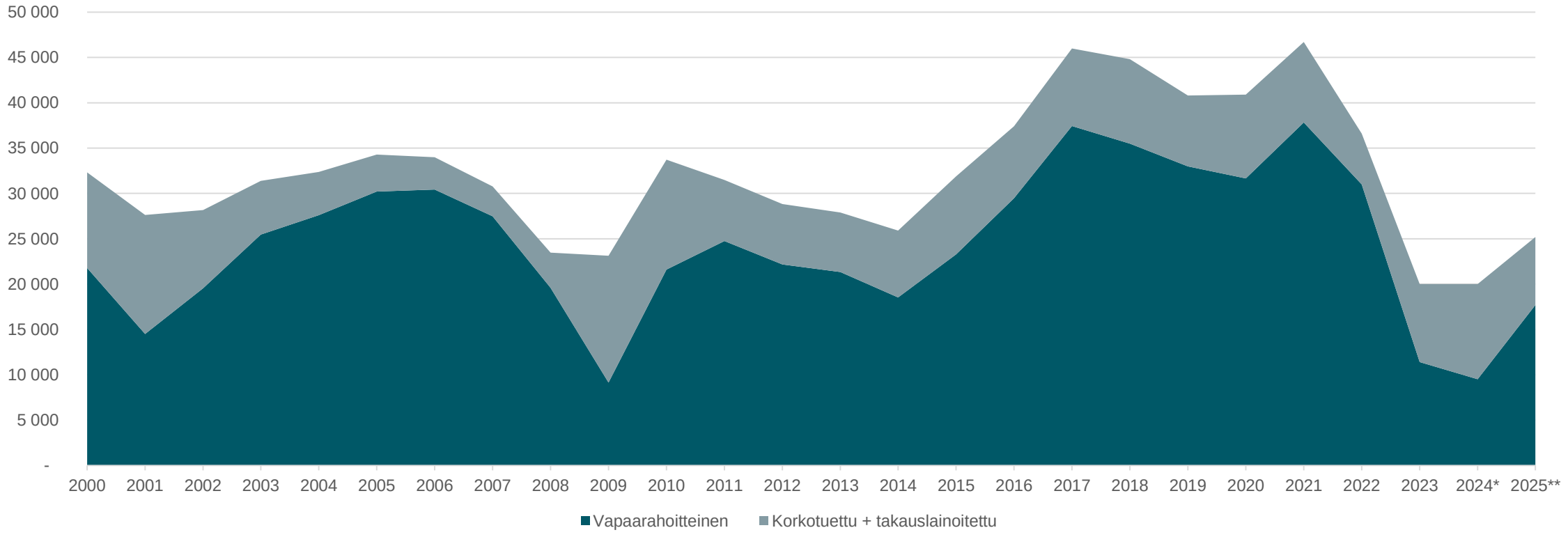

Rakentamisen suhdannetilanne syksyn ennusteessa

- Asunnoille on kysyntää maan sisäisen muuttoliikkeen ja maahanmuuton seurauksena ja tällä hetkellä rakennetaan vähemmän kuin pidemmän aikavälin tarve on.
- Asuntotuotannon elpymistä hidastaa se, että valmiita asuntoja on edelleen myymättä aiempien vuosien ennätyskorkean tuotannon myötä.
- Muun rakentamisen tilanne on parempi kuin asuinrakentamisen, vaikka myös se on vähentynyt selvästi. Erityisesti laskussa on ollut julkinen rakentaminen.
- Teollisuusrakentaminen on säilynyt vilkkaana, samoin maa- ja vesirakentaminen.

Rakentamisen suhdannetilanne syksyn ennusteessa

- Toimialan kasvua vauhdittaa myös se, että energiasiirtymään liittyviä investointisuunnitelmia on tiedossa lähes 270 mrd. euron edestä.
- Suurin osa jää oletettavasti toteutumatta, mutta ensi vuodelle on tiedossa varsin paljon jo aloitettuja tai päätettyjä hankkeita.
- Toteutuviin hankkeisiin kuuluu erityisesti datakeskus, tuulivoima- ja akkuinvestointeja.

Ympäristöministeriön hallinnonalan budjettilait

- HE laiksi Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksesta annetun lain kumoamisesta HE 136/2024 vp
  - Esityksellä kumottaisiin Arasta annettu laki, siirrettäisiin henkilöstö (n. 45 henkilöä) ja rahoitus ympäristöministeriöön perustettavaan Valtion tukeman asuntorahoituksen keskukseen.
  - Yksityiskohdista on tarkoitus säätää erillisellä esityksellä syksyllä 2024.
  - HE s. 4: ”Valtion asuntorahaston toiminta talousarvion ulkopuolisena rahastona lakkautetaan ja rahasto sulautetaan osaksi valtion talousarviota 1.1.2026.”

- HE laeiksi vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain, ympäristönsuojelulain ja vesilain muuttamisesta
  - Esitys on vielä antamatta, rahoitusta on varattu 3,6 milj. euroa momentille 35.10.23.

- HE laiksi ympäristönsuojelulain 17 luvun muuttamisesta HE 102/2024 vp
  - Esityksellä toimeenpantaisiin EU:n F-kaasuasetuksen ja otsoniasetuksen edellyttämä kylmäaineiden käsittelijöiden pätevöintijärjestelmä Suomessa.
  - Esitys lisää Tukesin maksuperustelain mukaista maksullista toimintaa.

YM hallinnonalan yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet TAE 2025 / TAE 2024

	2023 toteuma/arvio	2024 arvio	2025 arvio
Helmi- ja METSO-ohjelmien edistyminen ympäristöministeriön hallinnonalalla, ohjelmien toimenpiteiden kokonaistavoitteesta keskimäärin saavutettu, %	63,1 / 63,0	66,3 / 66,6	68,5
Suomen kasvihuonekaasupäästöjen kokonaispäästöt ilman maankäyttösektoria, Mt CO2-ekv.	43,6 / 43,6	41,4 / 41,4	39,3
Materiaalien kiertotalousaste, %	4,5 / 5,5	5,5 / 6,0	6,0
Uutta toimintaa ja toiminnan muutoksia koskevien ympäristönsuojelulain mukaisten lupa-asioiden mediaanikäsittelyaika, kk	10 / 10	10 / 10	10
Ympäristöliiketoiminnan liikevaihto, milj. euroa	54 400 / 43 000	55 000 / 44 000	56 000
Asuntoaloituksien määrä, kpl	20 000 / 20 600	20 000 / 23 500	25 000

YM hallinnonalan yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2025

- Monet vaikuttavuustavoitteet ovat poikkileikkausvuosien 2023 ja 2024 osalta noin samalla tasolla kuin vuoden 2024 talousarvioesityksessä.
- Sekä suojeluohjelmien ja CO2-päästöjen (pl. maankäyttösektori) sekä materiaalien kiertotalousasteen osalta kehityksen arvioidaan vuonna 2025 jatkuvan myönteisenä.
- Ympäristötoiminnan liikevaihtoon on tullut selvä korotus vuodentakaiseen verrattuna, joka tosin voi johtua mittaluokan vuoksi määritelmämuutoksista, sillä toimialojen luokittelu ei ole aina yksiselitteistä.
- Asuntoaloituksissa ollaan yhä kaukana huippuvuosista (jopa 45 000 aloitusta) ja erityisesti kuluvan vuoden osalta tilanne on heikentynyt edelleen suhteessa edellisvuoteen.
  - Tilanteeseen on reagoitu ennen kaikkea historiallisen korkealla korkotukivaltuudella kuluvan vuoden osalta (2,25 mrd. euroa) ja myös ensi vuodelle ehdotettava 1,75 mrd. euron valtuus on historiallisesti katsoen korkea.
  - Julkisen talouden 2025-2028 suunnitelman mukaisesti valtuutta laskettaisiin edelleen vuodelle 2026 toimialan elpyessä siten, että vuosien 2026 ja 2027 valtuus olisi yhteensä 2 mrd. euroa.